

References

1. Ministry of Defense: Over 70,000 women serve in the Armed Forces of Ukraine, more than 5,500 on the front lines. [in Ukrainian]. March 8, 2025. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-minoborony-zhinky-armia/33340821.html>
2. Ensuring gender equality and inclusion in the academic environment: Collection of materials of the International Scientific and Practical Conference (April 30, 2024). [Electronic resource] / ed. col.: Kozhura L.O., Ryzhuk Yu.M., Bogdanets A.V., Vlasenko V.V. – K.: KNEU, 2024. 316 p.
3. Women often work on the “male” position [in Ukrainian]. Ukraine: open for business. November, 9 2023. <https://open4business.com.ua/zhinky-vse-chastishe-praczyuyut-na-cholovichyhposadah-cherez-deficyt-pracivnykiv-na-pidpryyemstvah-doslidzhennya/>

Гришко О. М.,

к.ю.н., доцент, професор кафедри теоретичної юриспруденції,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ЦИФРОВА ІНКЛЮЗІЯ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ: ПОДОЛАННЯ ВІКОВОГО ЦИФРОВОГО РОЗРИВУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Науковий інтерес до цієї теми детермінований необхідністю подолання вікового цифрового розриву як передумови ефективної реалізації прав осіб похилого віку в інформаційному суспільстві. Оскільки права людини є фундаментом розвитку правової держави, що зумовлює її обов’язок гарантувати ефективні механізми їхнього забезпечення, у тому числі й особам похилого віку. Конституційний Суд України в Рішенні від 12 квітня 2012 р. № 9-рп/2012 встановив, що відсутність таких механізмів нівелює значення конституційних прав, оскільки призводить до того, що вони набувають ознак декларативності, що є неприпустимим у правовій державі [4].

За статистичними даними «Digital 2026: Ukraine» виявлено, що в жовтні 2025 р. в Україні чисельність користувачів мережі Інтернет налічувала 35,3 млн осіб. Для

порівняння, населення України в зазначений період становило 39,3 млн осіб (у віковому співвідношенню: 3,4 % – у віці до 4 років; 8 % – у віці від 5 до 12 років; 5,8 % – у віці від 13 до 17 років; 7,2 % – у віці від 18 до 24 років; 12,3 % – у віці від 25 до 34 років; 16,8 % – у віці від 35 до 44 років; 13,8 % – у віці від 45 до 54 років; 13,8 – у віці від 55 до 64 років; 19 % – у віці 65 років і старше). А за результатами дослідження К е р і о s встановлено, що 4,07 млн людей в Україні не користувалися інтернетом наприкінці 2025 р. [6]. Аналіз зазначених показників дозволяє констатувати, що особи похилого віку залишаються категорією осіб, які найрідше користуються можливостями інформаційного суспільства, а низький рівень цифрової адаптивності геронтологічної групи населення України призводить до її інформаційної ізоляції.

Порівняльна характеристика цифрових навичок у розрізі віку показує, що вікова категорія осіб у віці 18–29 років – має високий рівень навичок у цифровому середовищі – 92,7 %, в осіб 30–39 років – 86,2 %, в осіб 40–49 років – 82,2 %, в осіб 50–59 років – 66,3 %, а найнижчий мають особи у віці 60–70 років – 38,9 % [5], що підтверджує необхідність запровадження ефективних механізмів подолання вікового цифрового розриву в інформаційному середовищі. Необхідно зазначити, що за висновками Програми Е G А Р мінімальний набір цифрових навичок сучасної людини має включати можливість: користуватися побутовими пристроями (телефоном, планшетом, ноутбуком тощо); здійснювати дзвінки, у тому числі відеодзвінки через власні девайси; шукати необхідну інформацію в мережі Інтернет; створити власний онлайн кабінет (наприклад, щодо оплати комунальних послуг); зробити фото і надіслати його іншому абоненту; здійснити оплату за послуги через інтернет; поповнити рахунок мобільного пристрою через термінал; зняти кошти через банкомат тощо [3]. У Національній стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 р. визначається, що цифрові публічні сервіси (вебсайти, застосунки, цифрові послуги) недостатньо адаптовані для всіх груп населення. Така практика наявна, проте недостатньо масштабована і створює бар'єри в доступі до суспільно важливої інформації, а тому потребує розроблення і впровадження відповідних

механізмів забезпечення доступності цифрових контентів для людей з низьким рівнем цифрових навичок. Частота користування інтернетом має прямий зв'язок із віковими особливостями респондентів. Зазвичай, не користується інтернетом взагалі переважно населення старшої вікової групи (60–70 років) [2], оскільки особи похилого віку в більшості випадків залишаються поза межами суспільних процесів, які зумовлені не лише фізіологічним старінням, але й іншими факторами, наприклад: недостатній рівень пенсійного забезпечення, низький рівень соціальної активності внаслідок недостатньої освітньо-професійної мобільності тощо [1, с. 28].

З урахуванням зазначеного, вважаємо, що віковий цифровий розрив створює бар'єр у реалізації прав осіб похилого віку, а тому пріоритетним напрямом його подолання має стати розвиток цифрових навичок у поєднанні зі стимулюванням соціальної активності осіб геронтологічної групи населення. Реалізація такого підходу сприятиме дотриманню європейських інклюзивних стандартів і забезпечить практичне втілення ідеї правової держави

Список використаних джерел

1. Гришко О.М. Нерівність реалізації прав людини в умовах цифрової трансформації. *Юридична Україна*. 2025. № 3. С. 27–31.
2. Дослідження цифрових навичок українців. Третя хвиля. URL: <http://surl.li/orijv>
3. Дослідження цифрової грамотності українців. URL: <https://egap.in.ua/projects>
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу) від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-12#Text>
5. Цифрова грамотність населення України. URL: [Перше_в_історії_України_дослідження_3 \(diia.gov.ua\)](https://diia.gov.ua)
6. Digital 2026: Ukraine. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2026-ukraine>